

Pædagogisk læreplan for Dalgårdens Børnehus 2023

Indholdsfortegnelse

Hvem er vi?	3
Evaluering af forrige periodes pædagogiske læreplan	3
Pædagogisk læreplan	5
Fælles pædagogisk grundlag	6
Barnesyn, Dannelse og børneperspektiv, Leg, Læring og Børnefællesskaber	7
Pædagogisk læringsmiljø samt fysisk, psykisk og æstetisk børnemiljø	13
Samarbejde med forældre	17
Børn i udsatte positioner	18
Sammenhænge	19
Inddragelse af lokalsamfundet	21
De seks læreplanstemaer	22
Alsidig personlig udvikling	22
Social udvikling	25
Kommunikation og sprog	26
Krop, sanser og bevægelse	28
Natur, udeliv og science	30
Kultur, æstetik og fællesskab	31
Evalueringskultur	34

Hvem er vi?

Dalgårdens Børnehus er et dagtilbud med børn i alderen 0-6 år. Huset er normeret til 30 vuggestuebørn og 50 børnehalebørn, men antallet kan variere hen over året. I huset er vi 20 faste medarbejdere fordelt på pædagoger, medhjælpere, køkkenmedarbejdere og dagtilbudsleder.

Huset ligger for enden af en blind vej, tæt ved Søndersø, natur og stisystemer. Det er bygget i 1978 som en del af bebyggelsen Dalsø Park.

Hver børnegruppe har deres eget grupperum og herudover er der mulighed for leg på gangene. Vi har et kreaværksted og i kælderen et stort lokale, som vi kan bruge til bl.a. rytmik, motoriske lege og fællessamlinger. Udendørs har vi en stor legeplads med mange aktivitetsmuligheder.

Vuggestuen har tre stuer: Elefant, Zebra og Giraf som er blandede grupper for de 0-2 årige. I børnehaven er der også tre stuer: Stær og Svane som er blandede grupper for de 3-4 årige og Krudtuglerne, som er for de 5 årige – vores kommende skolebørn. Børnene har base på deres egen stue, men mødes også på tværs i leg og aktiviteter. I børnehaven er børnene periodevist aldersopdelt i forskellige aktiviteter.

Evaluering af forrige periodes pædagogiske læreplan

På baggrund af oplæg fra dagtilbudsleder og faglige fyrtårne, har både medarbejdere og forældrebestyrelsen drøftet analysen af den seneste periodes PEF, som er vores planlægnings- og evaluerings redskab i Furesø samt anden pædagogisk dokumentation. Det har givet anledning til justering af læreplanen. De retningsgivende refleksioner er opdaterede og der er beskrevet nye eksempler på den pædagogiske praksis ind i den pædagogiske læreplan.

Ud fra analysen og drøftelserne har dagtilbudsleder konkluderet følgende om børns oplevelser og hvordan det pædagogiske læringsmiljø indfrier vores pædagogiske læreplan og det pædagogiske grundlag.

Opsamling

Læreplanen har i denne version nye elementer, som vi på baggrund af vores drøftelser og evalueringer har fundet relevante at tilføje eller uddybe. I nogle tilfælde har vores drøftelser ledt til udarbejdelse af uddybende information til forældre, f.eks. i form af skriftligt materiale.

Her er et udvalg af temaer, vi har beskæftiget os med:

Den gode aflevering og afhentning

Modtagelse om morgenen og afsked om eftermiddagen, har stor betydning for barnets oplevelse af trykthed i overgangen mellem det lille fællesskab (familien) og det store fællesskab (dagtilbuddet).

Vi har drøftet både vores egne og forældrenes roller og handlingsmønstre og hvordan vi kan anvise nogle gode rutiner for disse to, vigtige overgange i hverdagen.

Vi har udarbejdet en PEF på dette pædagogiske tema og vi arbejder på, at lave en guide til forældrene om de gode overgange i hverdagen.

Børn i udsatte positioner på legepladsen

Leg på legepladsen, kendetegnes ved at være mere fri og uforstyrret end på stuerne. Det har fordele for børn, der gerne selv vil finde på noget, eller børn som selv er i stand til at mærke efter hvad de har behov for: vælger at sidde alene, betragte andres leg eller tage selvvalgte pauser. Andre børn har behov for at blive hjulpet i gang med noget eller blive guidet i legen af en voksen.

Alle børn har behov for at føle sig set og have mulighed for at deltage i et fællesskab på legepladsen.

I vores observationer, blev vi særligt opmærksomme på, at måden vi indretter legepladsen på har stor betydning. Den skal tilgodese forskellige behov hos børnene - vilde, motoriske lege eller mere fredelige kroge eller aktivitetstilbud. De børn som ikke deltager i en leg eller som lige skal lande efter de er blevet afleveret, har f.eks. stor glæde af et "aktivitetsbord" med tegnematerialer, konstruktionsleg eller modellervoks.

I legen øver børnene regler og selvregulering, men ikke alle har samme kompetencer, så der kan opstå konflikter eller risiko for, at nogen børn "falder ud af" legen. Når de voksne fordeler sig på legepladsen, oplever børnene at de bliver set og der er hjælp at hente, hvis de har brug for det. Voksne som kan guide i legen, forbedre deltagemulighederne.

Vi har udarbejdet en PEF på dette pædagogiske tema.

Forældresamarbejde og overgange

Vi har drøftet vigtigheden af, at vi har et godt kendskab til familien og dens vilkår, historien om tiden inden barnet begynder hos os og at forventningsafstemme med hinanden, da det har betydning for den gode overgang og barnets trivsel.

I vuggestue er der nu udarbejdet en samtaleguide, som benyttes til alle forældre.

Børn og kønsidentitet

Det er vigtigt for os, at børn oplever sig som rigtige, uanset hvordan de opfatter sig selv og deres familie, deres præferencer i leg og legerelationer, valg af tøj, frisure m.m.

På en af vores pædagogiske dage har sexolog Camilla Tved bidraget med viden om bla. køn, normer og familieformer. Vi skal forholde os bevidst og aktivt til vores praksis, bla. de sproglige narrativer – f.eks. hvad der er "sejt" eller "smukt" eller "kom, piger/drenge!" og snakke om kroppen. Vi inddrager også vores viden ved valg af højt-læsningsbøger, udklædningsstøj og legetøj.

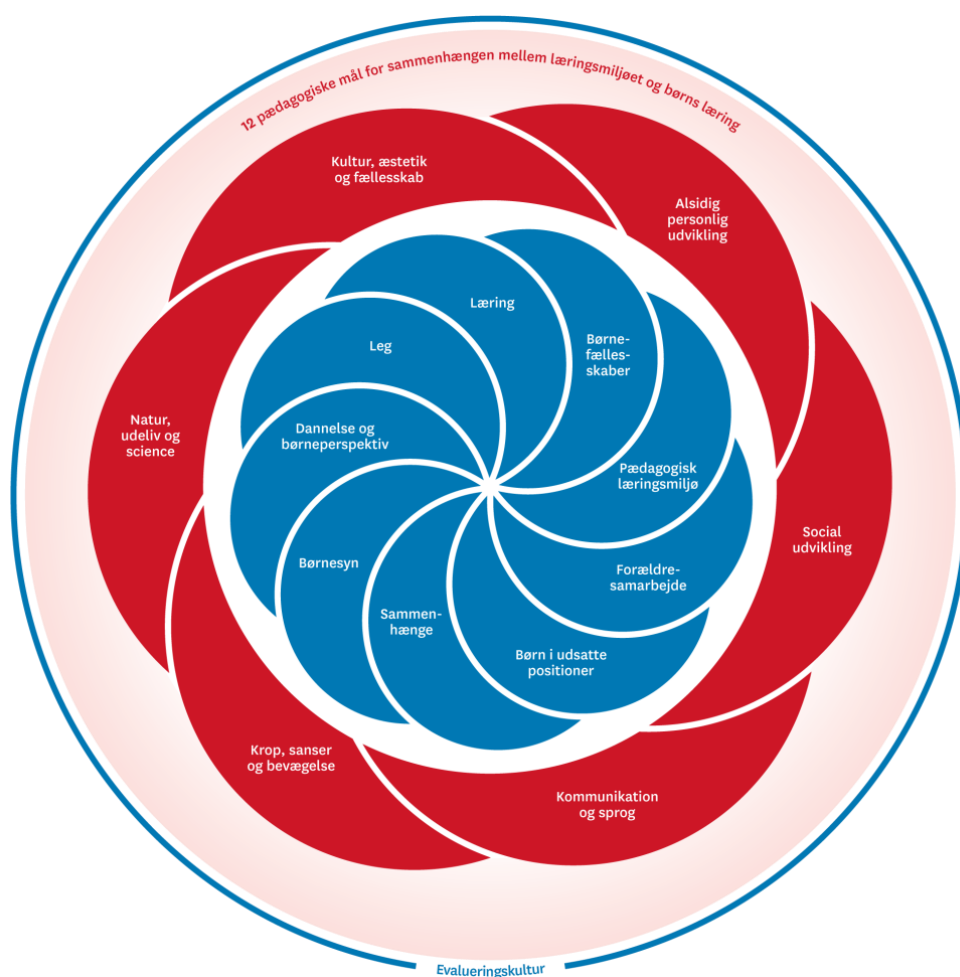
Pædagogisk læreplan

Rammen for at udarbejde den pædagogiske læreplan er dagtilbudsloven og dens overordnede formålsbestemmelse samt den tilhørende bekendtgørelse. Loven og bekendtgørelsen er udfoldet i publikationen Den styrkede pædagogiske læreplan, rammer og indhold.

Læreplanen er et pædagogisk redskab, der via korte, relevante pædagogiske overvejelser, refleksioner og eksempler skal skabe en klar fælles retning for det pædagogiske arbejde. Børnenes perspektiv og børnefællesskabet skal inddrages og læreplanen skal tage højde for den konkrete børnegruppes sammensætning og børnenes forskellige forudsætninger og behov.

Den pædagogiske læreplan udarbejdes med udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag, det blå centrum i "blomsten" samt de seks læreplanstemaer, de røde kronblade på "blomsten" og de tilhørende pædagogiske mål for sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børns læring. Dagtilbudslederen har ansvaret for at udvikle den omkransende evalueringskultur.

Fælles pædagogisk grundlag

Den pædagogiske læreplan skal udarbejdes med udgangspunkt i et fælles pædagogisk grundlag. Det pædagogiske grundlag består af en række fælles centrale elementer, som skal være kendetegnende for den forståelse og tilgang, hvormed der skal arbejdes med børns trivsel, læring, udvikling og dannelse i alle dagtilbud i Danmark. (Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 14)

De centrale elementer i den styrkede læreplan er:

- ❖ Børnesyn. Det at være barn har værdi i sig selv.
- ❖ Dannelse og børneperspektiv. Børn på fx 2 og 4 år skal høres og tages alvorligt som led i starten på en dannelsesproces og demokratisk forståelse.
- ❖ Leg. Legen har en værdi i sig selv og skal være en gennemgående del af et dagtilbud.
- ❖ Læring. Læring skal forstås bredt, og læring sker fx gennem leg, relationer, planlagte aktiviteter og udforskning af naturen og ved at blive udfordret.
- ❖ Børnefællesskaber. Leg, dannelse og læring sker i børnefællesskaber, som det pædagogiske personale sætter rammerne for.
- ❖ Pædagogisk læringsmiljø. Et trygt og stimulerende pædagogisk læringsmiljø er udgangspunktet for arbejdet med børns læring.
- ❖ Forældresamarbejde. Et godt forældresamarbejde har fokus på at styrke både barnets trivsel og barnets læring.
- ❖ Børn i udsatte positioner. Alle børn skal udfordres og opleve mestring i lege og aktiviteter.
- ❖ Sammenhæng til børnehaveklassen. Sammenhæng handler blandt andet om at understøtte børns sociale kompetencer, tro på egne evner, nysgerrighed mv.

Loven fastsætter, at alle elementer i det fælles pædagogiske grundlag skal være udgangspunkt for arbejdet med den pædagogiske læreplan og dermed det pædagogiske arbejde med børns læring i dagtilbud.

Nogle elementer i form af fx børnesynet skal altid være til stede i det pædagogiske læringsmiljø, mens andre elementer som fx arbejdet med at skabe en god overgang til børnehaveklassen kan være mere til stede i nogle sammenhænge end andre. (Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 14)

Barnesyn, Dannelse og børneperspektiv, Leg, Læring og Børnefællesskaber

Barnesyn. Det at være barn har værdi i sig selv. Børn ses som aktive medskabere af egen læring og udvikling i rammer, det pædagogiske personale er ansvarlige for.

Furesø kommunes [Børne- og ungepolitik](#) beskriver de overordnede rammer for:

- Demokrati & Medborgerskab
- Læring & Læringsmiljøer
- Fællesskab & Inklusion
- Forældre & Forældresamarbejde
- Faglig indsats & Sammenhænge
- Den generelle forbyggende indsats

Dannelse og børneperspektiv. Dannelse, ligestilling og demokrati skal medtænkes i det daglige pædagogiske arbejde, så børnene oplever at have indflydelse på udformning af dagligdagen og aktiviteterne uanset baggrund, køn, alder og kultur. Børn i dagtilbud skal høres og tages alvorligt som led i starten på en dannelsesproces og demokratisk forståelse.

Furesø Kommune beskriver i det fælles lærings- og dannelsessyn hvordan vi forstår begrebet dannelse og hvordan vi skaber dannelsesmuligheder for børn i dagtilbud, vi siger det kort: ”at blive til nogen i små og store fællesskaber”. [Fælles lærings- og dannelsessyn](#). Dannelsesperspektivet kobler sig til læringsbegrebet og beskriver samspillet mellem barn og dets verden.

Leg. Leg har en værdi i sig selv. Leg er grundlæggende for børns sociale og personlige læring og udvikling, og legen fremmer blandt andet fantasi, virkelyst, sprog, nysgerrighed, sociale kompetencer, selvværd og identitet.

Læring. Læring skal forstås bredt, og læring sker fx gennem leg, relationer, planlagte aktiviteter og udforskning af naturen og ved at blive udfordret. Læring i dagtilbud sker i en vekslen mellem blandt andet børneinitierede lege, voksenplanlagte aktiviteter og rutiner.

I Furesø Kommunes fælles lærings- og dannelsessyn beskrives hvordan læring har fokus på de mangfoldige kompetencer børn tilegner sig; personlige, sociale og faglige. I Furesø Kommune vægter vi tre kendetegn for hvad børns udbytte sigter på: engagerede og deltagende; innovative og fejlmodige og ansvarlige og klimabevidste. Vi har fokus på børns progression og på deres nærmeste udviklingszone.

Børnefællesskaber. Leg, dannelse og læring sker i børnefællesskaber, som det pædagogiske personale fastsætter rammerne for. Relationer og venskaber er afgørende og alle børn skal opleve at være en del af fællesskabet. I dagtilbuddenes hverdag skal der være plads til, at det enkelte barn både kan vise initiativ og kan være aktivt deltagende i en balance mellem individ og fællesskab.

Center for Dagtilbud, Skole og Forebyggelse vægter for 0 – 18 års området:

- 1 vision: Alle børn og unge skal trives, udvikle sig og lære ud fra deres individuelle forudsætninger, som en del af sociale fællesskaber – så de bliver livsduelige og får en ungdomsuddannelse.
- 2 grundsyn: En bred fælles forståelse af læring og dannelse som: ”at blive til nogen i små og store fællesskaber”.
- 3 målsætninger: fællesskaber; læring og rammer der understøtter.
- 4 principper: ressourcensyn; udgangspunkt i kontekst; børn og familier skal mødes med en samlet plan samt at styrke fagligheder styrker tværfagligheden.

Hvordan kommer de fem centrale elementer fra det fælles pædagogiske grundlag til udtryk hos os og bliver omsat i vores hverdag sammen med børnene?

Barnesynet

Vi tager udgangspunkt i, at alle børn har potentiale. Det er en proces at udvikle sig og lære nye færdigheder, og grundlæggende er processen mere betydningsfuld end målet. Det kan være både sjovt, fantastisk og hårdt og frustrerende at øve sig i nye ting, men her skal børnene opleve, at de voksne er tålmodige og rummer deres følelser – både af glæde, stolthed, vrede og mismod.

Børn har brug for plads til selv at byde ind og forme deres aktiviteter, gøre og laden. Det pædagogiske personale skal tage børnenes synspunkter, initiativer og løsningsforslag alvorligt – vi skal udforske verden sammen.

Dannelse og børneperspektiv

Vi lader børnene få medbestemmelse og deltage i demokratiske processer, f.eks. ved selv at kunne vælge den grønne eller den røde hue, stemme om hvilken bog de vil have læst højt eller at børnene skiftes til noget. Vi kan tale med børnene om, hvor de vil hen på tur og vi kan improvisere undervejs. Vi følger børnenes spor, hvis de fx bliver mere interesseret i bilerne end at se på køer.

Vi laver aftaler med børnene, om hvem der leger hvor, hvordan man kan tage hensyn til hinanden og gå på kompromis. Vi har en forventning om at vi lærer børnene noget om at flytte sig for fællesskabets bedste.

Vi taler naturligt og åbent med børnene om deres forskelligheder, f.eks. hvad er de gode til, hvad har de svært ved eller hvorfor ser vi forskellige ud og taler forskelligt.

Vi er optaget af vores sprogbrug omkring forskelligheder i bla. familiestrukturer og køn.

Eksempel fra vuggestuen:

Alle børnene på stuen sidder i rundkreds til samling. I midten står kufferten og de venter spændt på, at den bliver åbnet, så der kan vælges sange. Den voksne siger, at Anna er den første til at vælge. Anna banker på kufferten, åbner den og bladere i sangkortene. Hun vælger den om koen og hun smiler til den voksne, som siger: "Du valgte den med koen". Anna lægger sangkortet på kufferten og der tælles til 3, hvorefter alle synger med og laver fagter til sangen.

Vi giver børnene valgmulighed ud fra visuelle konkreter, som figurer eller billedkort. Sangene er på forhånd udvalgt ift. tema, årstid eller de sange børnene kender rigtig godt.

Eksempel fra børnehaven:

Da der var valgdag i 2022, skulle vi selvfølgelig også lave valg i børnehaven. Vi lavede stemmesedler om, hvorvidt børnene ville have saftvand eller cacao om eftermiddagen. De stod på række og kom ind i "stemmeboksen" en ad gangen og satte kryds. Stemmerne blev optalt og hængt op, og især de ældste børn talte om hvilke tal der var det højeste.

Børnene får opmærksomhed på en demokratisk proces i børnehøjde, og oplever at deres valg har betydning.

Læring

Vi skaber et pædagogisk læringsmiljø hele dagen med en vekselvirkning mellem de tre læringsrum: rutine, aktivitet og børnekultur. Rammen og rutinerne for hele dagen er genkendelig for børnene hver dag, men aktiviteterne er forskellige. Særligt har tiden om formiddagen forskelligt indhold i forhold til børnegruppen, årstiden, særlige interesser mm. De tre læringsrum kan sagtens spille sammen og foregår hele tiden i en vekselvirkning. Naturligvis er der situationer hvor det kun er det ene, der er repræsenteret, men de vil altid have indflydelse på hinanden.

Vuggestuen og børnehaven er børnenes "arbejdsplads", hvor de øver sig i at mestre livets udfordringer. De lærer at udsætte behov, at være opmærksomme på deres medmennesker og at der er regler for, hvad man må/ikke må hvornår og hvorfor.

Den voksne skal undrer sig sammen med børnene: hvad tror *du* der sker? Vi lægger os ikke for fast på rigtig eller forkert, da det er vigtigt at børnene får mulighed for og modet til, at afprøve forskellige løsninger uden hensyn til, om det er den rette løsning eller ej – det vi kalder fejlmodighed. Børn lærer det vi giver dem mulighed for, så hvis vi begrænser deres muligheder for at være nysgerrige, undersøge og eksperimentere, så vil de få færre erfaringer og i højere grad kopiere den måde de voksne gør tingene på, fremfor selv at finde en vej.

Eksempel fra vuggestuen:

Sofie er færdig med at spise frokost. Hun kravler ned fra bordet og går ud på badeværelset. Hun er 1,7 år. Hun går hen til den voksne, der imødekommer og siger: "Tag du bukserne af, så du kan komme op og tisse". Sofie går i gang med at bakse med sine bukser. Det ser ud til, at hun synes det er lidt svært. Den voksne kigger på hende: "Har du brug for hjælp, Sofie?" - "Ja", siger hun. "Jeg trækker lidt her bagpå" siger den voksne. Sofie får selv skubbet resten ned til fødderne. Hun får bleen af og smider den ud og stiller sig hen til toilettet. Hun går helt tæt på den der allerede sidder på toilettet. Den voksne siger: "Se Sofie, der sidder Matilde jo, du kan komme hen til mig og vente ". Da der bliver ledigt sætter hun sig op og griner til Anton der også sidder på toilettet.

Sofie kender den faste rutine, når den voksne går foran, så hun ved hvad hun skal. Hun prøver selv og kan få hjælp hvis det er svært. Det er irriterende at vente, men hun kan godt klare det, så hun lærer samtidig at tackle egne frustrationer.

Eksempel fra børnehaven:

Vi har talt om farver og former på stuen. Da vi går på tur råber Mikkell glad: "Se der er en cirkel". Han peger ivrigt på en fældet træstamme. Han er så optaget af det, at han også opdager et rundt dæksel, et rundt sneglehus og rød/hvide refleks-firkanter på en vejbo. Vi stopper også op og bygger former med små grene.

Mikkell er blevet i stand til at overføre viden og kunnen fra én situation til en anden.

Børnefællesskaber

Børnefællesskaber opstår i spontan leg men også i situationer som bygger på pædagogiske overvejelser. Alle børn behøver ikke løse en opgave på samme måde eller deltage i en leg eller aktivitet på samme måde. Hvis man får den rette hjælp til hvilken rolle man f.eks. kan have i en leg, så er der plads til alle.

Eksempel fra vuggestuen:

Oscar, Villads og Alberte er på legepladsen. Oscar og Villads kører på de to motorcykler der er til rådighed. Alberte vil også gerne være med, men motorcyklerne er optaget. Den voksne siger til Oscar og Villads, at de skal vise ham deres kørekort. Det hører Alberte og straks finder hun tre pinde og siger til drengene: "Her er kørekort". Herefter udråber hun sig selv til politibetjent der skal se deres kørekort.

Børnene udvikler i fællesskab deres leg.

Eksempel fra børnehaven:

Vi låner en gang om året en cykelbane, som stilles uden for børnehuset hvor der er god plads. I dag er cykelbanen sat op, børnene glæder sig til at komme derud. De fleste har deres egen cykel med, men der er også mulighed for at låne.

Vi går derud i mindre grupper, så der er god plads. Annika og Alfred er ikke så trygge på deres cykler. Annika på 4 år smider sin cykel ned og bliver frustreret og ked af det. Alfred på 3 ½ vælter flere gange og vælger også at lægge cyklen fra sig. Den voksne spørger begge børn, om hun må hjælpe dem ved at holde lidt i cyklen og forklarer hvordan man skal lade numsen blive på sædet, så man sidder godt. Det har de ikke lyst til. Så bliver de tilbudt en scooter, som de kender og er trygge ved. Det bliver Alfred glad for og så suser han afsted med de andre. Annika har ikke lyst, men hun kigger på de andre og smiler når hun ser dem suse afsted. Den voksne foreslår så, at hun kan dirigere trafikken og sørge for at alle cykler den samme vej i rundkørslen. Det synes Annika er sjovt, så hun stiller sig straks hen og vifter med armen og siger: "Den vej, den vej".

Den voksne hjælper Annika til at finde en ny rolle i legen, som hun kan mestre og opleve at være en del af fællesskabet. Alfred får lov at vælge det kendte og bliver på den måde også en del af fællesskabet.

Leg

Vi vejleder børnene i legen, når der er brug for det. I vuggestuen gør vi f.eks. børnene opmærksomme på hvordan de kan aflæse og forstå deres venner ved at sætte ord på og bruge kropssprog/ansigtsudtryk.

Vi lytter til børnenes ideer og behov. I børnehaven kan der være børn som er optagede af at lave papirsfly og de voksne finder pladsen, hvor de kan flyve med dem, så andre børn ikke får et fly i hovedet og forstyrres i deres leg. At følge børnenes egne ideer og det de er optagede af, giver rigtig gode lege, tid til fordybelse og engagement.

Når børnene leger, øver de sig i at begå sig sammen med andre, lave strategier og udtænke planer som prøves af. De øver sig i at afkode følelser, kommer i forskellige legestemninger og får derved en fornemmelse for sig selv og sin egen tilstedeværelse i verden.

Legetøjet skal have et formål, som er med til at udvikle børnenes fantasi og kompetencer. Dette kan være inden for konstruktion, finmotorik, rolleleg, bevægelse mm. Børnene skal kunne lege steder, som passer til legen. Der skal være plads til at tænke kreativt og opfinde nye funktioner. Pludselig opstår der en hule bag ved madrassen og senere bliver madrassen til en rutchebane eller man sidde overskrævs på den, så det bliver en hest med plads til mange børn. Der skal også være mulighed for at lege "uset" f.eks. på vores legeplads med legehuse, buskads og kroge.

Eksempel fra vuggestuen:

Ivan sidder på en stol og leger han kører bus. Ida kommer hen og vil også være med. Hun tager fat i rattet. Ivan skubber hende væk. Den voksne: "Ida, du vil også være med til at køre bus – så kan du sætte dig bagved og være passager. Hvor skal I køre hen?". Ivan råber: "Til mormor!"

Legen og den voksnes position i forhold til børnenes legeudvikling er betydningsfuld, allerede inden børnene selv er opmærksomme på, at de i legen øver deres sociale kompetencer.

Eksempel fra børnehaven:

I storgruppen øver vi os på fælleslege, og i dag har de voksne planlagt at lære børnene "Ståtrold". Vi er gået hen til en mindre bane, som sætter ramme for legen, og børnene lytter ivrigt til reglerne. Ståtroldene får gule veste på, og de løber afsted og fanger hinanden. Legen går ud på at man kan blive fanget, befriet og have helle. De voksne hjælper børnene med at huske reglerne. Da legen er dynamisk er alle børnene i gang. Senere på legepladsen kan man høre en summen af børn, der gerne vil lege Ståtrold.

De voksne har lært børnene en leg, som de derefter leger på egen hånd og legen danner udgangspunkt for videre leg og socialt samvær.

Pædagogisk læringsmiljø samt fysisk, psykisk og æstetisk børnemiljø

Dagtilbud skal hele dagen etablere et pædagogisk læringsmiljø, hvor leg, planlagte vokseninitierede aktiviteter, spontane aktiviteter, børneinitierede aktiviteter samt daglige rutiner giver børnene mulighed for at trives, lære, udvikle sig og dannes. Det pædagogiske læringsmiljø skal tilrettelægges, så det inddrager hensynet til børnenes perspektiv og deltagelse, børnefællesskabet, børnegruppens sammensætning og børnenes forskellige forudsætninger.

Arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø i dagtilbuddet skal integreres i arbejdet med pædagogiske læringsmiljøer. Børnemiljøet skal vurderes i et børneperspektiv, og børns oplevelser af børnemiljøet skal inddrages under hensyntagen til børnenes alder og modenhed. (Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 22 -23 og s. 30)

Furesø Kommunes dagtilbud har beskrevet tre læringsrum, hvor vi tænker læring for og med børnene:

- **Rutiner:** fx aflevering og afhentning, af- og påklædning i garderobe og badeværelse, måltider og sove/hvilestunder.
- **Vokseninitierede aktiviteter:** planlagte eller spontane; fx ture, samlinger, rytmik, kreative forløb og sneboldskampe.
- **Børnekulturen:** Det, der foregår i og mellem børnene, hvor leg er et væsentligt element samt de aktiviteter som børnene initierer.

Voksenpositioner: Med fokus på det enkelte barn og børnegruppen som helhed, tages der bevidste valg i måden, der organiseres på. De pædagogiske medarbejdere vurderer hele tiden hvornår de skal **gå foran** børnene, **ved siden af** børnene eller **bag ved** børnene, afhængig af barnet, situationen og konteksten.

Dagtilbud arbejder med børns læring over hele dagen og ofte med mange af de 6 læreplanstemaer og elementer fra det pædagogiske grundlag i spil på samme tid. Læring må også ses på tværs af læreplanstemaerne: vedholdenhed over for vanskeligheder, evne til fokusering og koncentration, evne til at

samtænke viden og erfaringer og koble på tværs af kontekster, evne til at opsøge relevant hjælp samt at kunne skifte mening og se andres perspektiver; **metalæring**. At blive opmærksom på, hvordan man lærer bedst, foretrukne **læringsstrategi**, sker i alle hverdagslivets situationer. Er det fx ved at øve sig igen og igen, at få instruktion og forklaring af andre eller at se hvordan andre gør og selv prøve, når man er klar.

Hvordan skaber vi hele dagen et pædagogisk læringsmiljø, der giver alle børn mulighed for at trives, lære, udvikle sig og dannes? Hvordan integrerer vi det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø i det pædagogiske læringsmiljø?

I både vuggestuen og børnehaven er hele dagen rammen for det pædagogiske læringsmiljø. Derfor er vi opmærksomme på at alle dagens rutiner og aktiviteter er et særligt læringsrum, hvor børnene kan bidrage og deltage på netop deres niveau.

Eksempel på et læringsmiljø

Som en del af det pædagogiske læringsmiljø, har vi et tæt samarbejde med vores køkkenansvarlige. Børnene spørger ofte om de må gå op og høre hvad vi skal have at spise og hver dag er der børn i køkkenet, som får lov til at hjælpe med dagens ret eller bage boller, som de får med hjem. Vi oplever jævnligt børn, som har det svært ved at røre ved forskellige konsistenser. Her kan vi aftale med køkkenet at barnet kommer op og hjælper med noget, hvor de på en naturlig måde kommer til at røre våde og klistrede substanser. Vi kan også bruge køkkenet som et pauserum for et barn, der har brug for at trække sig fra fællesskabet eller modsat med "en ven" som styrker et venskab. Hver eftermiddag hjælper de børn som har lyst, med at bære skrald ud fra køkkenet og taler om affaldssortering.

Vi indretter stuer og fællesarealer så børn kan bidrage og deltage i hverdagen. Vi indtager et tilstræbt børneperspektiv, så vi på den måde forsøger at sætte os ind i, hvordan det er at være barn i forskellige situationer og rum.

Vi tilretter de udfordringer vi stiller børnene overfor, så alle børn får mulighed for at deltage på deres niveau og samtidig bliver udfordret til at lære og opleve noget nyt.

Eksempel på rutine:

Frokosten er ved at være færdig i vuggestuen. Alle har rejst sig og madvognen er ved at blive gjort klar med beskidt service mm. Den voksne spørger: "Hvem er vognstyrer i dag?" - "Mig!" siger Sofus. Sofus hjælper med at få de sidste ting på vognen og så skubber han vognen hen mod døren. Han ser at døren er lukket, går hen og åbner den og kører vognen ud, lukker døren efter sig mens han siger: "Hej hej". Han kører selv vognen ud i køkkenet, hvor han sætter den på plads, kigger på køkkendamen og siger: "Tak for mad". "Velbekomme" svarer hun og: "Sikken en fin vogn I har lavet". Sofus løber tilbage på stuen kigger på den voksne og siger: "Fin vogn".

Sofus har ved at kigge på de voksne rollemodeller, set hvordan man afleverer vogn i køkkenet, og er nu selv i stand til det.

Eksempel på vokseninitierede aktivitet:

En vuggestuegruppe er taget på tur til søen. Langs med søen vokser der træer og buskads. Den voksne løsner barken på et træ og tager et par bænkebidere op i hånden, som hun viser børnene: "Kom og se", kalder hun. Børnene stimler sammen og nogle af børnene rører ved bænkebiderne. "Se, de ruller sig sammen som en kugle, når de bliver forskrækkede", forklarer den voksne. "Kom med bøtten, så kan vi tage bænkebiderne med hjem". På resten af turen graver børnene jord op med skovle og fylder det i bøtter, ligesom sten, grene, græs og blade også findes og gemmes.

På vejen hjem finder Martin en edderkop, da han piller i barken på et træ. Han vil ikke røre ved den, men den voksne tager den og viser den frem til børnene. "Martin har fundet en edderkop – den kan vi også tage med hjem". Martin finder en bøtte, som han lægger jord og græs i, før han rækker den til den voksne. Hjemme i vuggestuen fyldes et lille plastikterrarium med de naturmaterialer vi har fundet på turen.

Den voksne går foran og lærer børnene hvordan de kan finde ting i naturen.

Eksempel på børnekultur:

Otte drenge leger skydeleg: "Ok, jeg er sniper", drengene suser afsted, nogen skyder, nogen løber om bag en trillebør, nogen kaster sig ned på jorden. Hvem der bliver skudt af hvem, ser umiddelbart tilfældigt ud, men de ved alle sammen hvordan de skal agere. "Hvor længe bliver man liggende?", spørger pædagogen nysgerrigt en af drengene. Drengen kigger på pædagogen med forundring og løber videre, "nu sniper jeg dig" råber han og skyder løs på en anden, som kaster sig ned i jorden.

Her erkender vi, at børnene i deres eget fællesskab udvikler noget fantastisk og indforstået, som de voksne hverken kan eller skal forstå eller blande sig i, men skal give plads og ramme for.

Samarbejde med forældre

Dagtilbud skal have fokus på, hvordan dagtilbud og forældre kan samarbejde om barnets og børnegruppens trivsel og læring på tværs af dagtilbud og hjem. (Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 24)

Forældresamarbejde sker i mange fora:

- Samarbejder med fokus på forældrenes eget barn, dialoger i hverdagen, forældresamtaler.
- Samarbejder omkring børns hverdag og læring, fx ved formidling ved udstillinger eller i AULA
- Forældremøder for hele dagtilbuddet eller mindre grupper af forældre.
- Arrangementer, fx sommerfester, julearrangementer, fællesspisning

Det enkelte dagtilbud skal anvende nogle af de forskellige fora, hvor forældrene kommer i dagtilbuddet, til at sætte børns læring på dagsordenen. Dette kan fx ske, ved at der på forældremøder er et punkt, som handler om, hvad der arbejdes med i dagtilbuddet, og hvordan forældrene kan understøtte barnets læring i hjemmet.

Alle forældre er forskellige, det er dagtilbuddets ansvar at facilitere og rammesætte forældresamarbejdet differentieret og baseret på lokale traditioner, ønsker og den enkelte families behov. Forældresamarbejder skal være tillidsfuldt og konstruktivt.

Hvordan samarbejder vi med forældrene om barnets og børnegruppens trivsel og læring?

I Dalgården ønsker vi et godt samarbejde med forældre, hvor vi har tillid til hinandens gode intentioner, og fører en åben dialog. Det er også vigtigt for børnene, at de oplever en god relation med de betydningsfulde voksne.

Forældresamarbejdet begynder allerede ved det første besøg i huset, måske på en rundvisning. Når et barn har fået plads hos os, og forældrene møder stuepersonalet første gang og når der aftales opstart, så er samarbejdet allerede godt i gang. Vi underbygger samarbejde, ved at benytte en samtaleguide, som sikre at vi får et godt kendskab til barnet og forældrene. Personalet er opmærksomme på og har viden om, at der findes mange forskellige familieformer, at hver familie er unik og forældrene kommer med forskellige forventninger, erfaringer og udgangspunkt i livet, som nødvendiggør forskellige samarbejdsformer.

Samarbejdet udvides efterhånden som personalet og forældrene lærer hinanden bedre at kende igennem hverdagskommunikation, samtaler og når vi mødes til forskellige arrangementer i huset.

Som forældre har man den tætteste relation og det bedste kendskab til sit barn. Det pædagogiske personale har med deres faglighed og erfaring, andre vinkler på barnets udvikling og trivsel i et større fællesskab. De to indgangsvinkler kan både supplere hinanden og bidrage til ny viden og derfor er det vigtigt at tale sammen.

Eksempler på temaer som ofte drøftes i personalegruppen og som vi fortsat opkvalificerer viden omkring er børns søvn, mad og måltider, modtagelse om morgenen og afhentning om eftermiddagen, overgange fra hjem til dagtilbud og overgang mellem vuggestue og børnehave. Nogen af disse emner beskrives i korte vejledende guides til forældrene, f.eks. en søvnguide og gode råd til renlighedstræning.

Vi opfordrer forældre som har spørgsmål til den pædagogiske hverdag, om at gå til stuens personale og få en snak.

Ud over den daglige kontakt, tilbyder vi følgende samtaler: efter 3 måneder i vuggestue, når barnet er 2 år, efter 3 måneder i børnehaven, når barnet er 4 år og forud for skolestart. Som udgangspunkt for samtaler benytter det pædagogiske personale sig af forskellige materialer som trivselsvurderinger og sprogtrappen, samt hverdagsobservationer, som kan være med til at give et så nuanceret billede af barnets trivsel og udvikling som muligt. På det årlige forældremøde er der desuden lejlighed til som forældre, at få et indblik i og stille spørgsmål til, hverdagen i børnegruppen.

Børn i udsatte positioner

Dagtilbud skal reflektere over, hvordan det pædagogiske læringsmiljø organiseres og tilrettelægges, så det også tilgodeser og understøtter børn i udsatte positioners læring. Børn i udsatte positioner kan fx være børn med en svag socioøkonomisk baggrund, børn med en fysisk eller psykisk funktionsnedsættelse, børn i risiko for at stå uden for fællesskabet. (Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 26)

Furesø Kommune har opmærksomhed på børns trivsel, udvikling, læring og dannelse. Alle børn skal opleve sig som betydningsfulde og bidragende i fællesskaber og opleve at de har deltagelsesmuligheder. For at sikre dette anvender vi fælles redskaber og metoder.

Furesø Kommunes dagtilbud benytter en model for **Tidlig opsporing**, der systematiserer trivselsarbejdet og har særligt fokus på forældreinddragelse og det tværfaglige samarbejde. Formålet med trivselsvurderinger er tidligt at få øje på børn, der befinder sig i udsatte positioner og som ikke synes at trives i deres hverdag. Hvis et barn ikke trives, inviteres forældrene til dialog, hvor man sammen vurderer hvordan trivslen kan forbedres og hvordan dagtilbud og hjemmet kan justere, for bedre at kunne understøtte børnenes trivsel og udvikling.

Pædagogiske Arbejdsprocesser Furesø, PAF, en analysemodel og en fælles referenceramme for arbejdet med inklusion, kan anvendes for bedre at kunne få øje for sammenhængen mellem et barns trivsel og det pædagogiske læringsmiljø barnet indgår i.

I forhold til det enkelte barn beskrives indsatsen som:

- en **generel indsats**, den indsats, som alle børn behøver for at trives, udvikles, lære og dannes
- en **fokuseret indsats**, der er målrettet og af kortere varighed
- en **særlig indsats**, af længere varighed og involverer ofte fagpersoner uden for dagtilbuddet, fx logopæd, fysioterapeut, psykolog

Dagtilbud har mulighed for at få faglige sparring af et tværfagligt team.

Hvordan samarbejder vi med forældrene om barnets og børnegruppens trivsel og læring?

Ud over det tidligere beskrevne forældresamarbejde, har vi samtaler med forældrene når barnet har brug for en ekstra pædagogisk indsats. Mange børn går i løbet af deres tid i dagtilbud fra generel til fokuseret indsats, i en kortere periode. Det kan være i forbindelse med: skilsmisse, sygdom eller dødsfald i familien, der kommer en lillebror/-søster til, en god ven flytter. Det kan være store som små begivenheder i barnets liv, som gør, at de har brug for lidt mere nærhed og opmærksomhed for en periode, indtil de igen trives. Det er vigtigt at forventningsafstemme med forældrene, hvordan de oplever de vanskeligheder barnet er i, og hvilken indsats det kræver i dagtilbuddet og i hjemmet.

Derudover opstår der i hverdagen situationer, hvor den enkelte barn kan føle sig udenfor børnefællesskabet eller på anden måde føler sig usikker. Det har vi blik for og iværksætter den nødvendige pædagogiske indsats.

I personalegruppen har vi bla. været optaget af at drøfte, hvordan børn i udsatte positioner trives på legepladsen og opmærksomhed på, om alle børn oplever sig som en del af børnefællesskabet på legepladsen.

Sammenhænge

Dagtilbud tilrettelægger et pædagogisk læringsmiljø, der skaber sammenhæng til o-klasse. At skabe sammenhæng kan fx handle om at børn i dagtilbud får positive erfaringer med at deltage i fællesskaber, så barnet får positive forventninger til de sociale fællesskaber i skolen. At det pædagogiske læringsmiljø skal have fokus på at understøtte, at børnene tør møde nye udfordringer, fordybe sig, være vedholdende, kunne indgå i et børnefællesskab og tage initiativ til at indgå i relationer. (Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 27)

Furesø Kommune har fokus på at skabe sammenhænge for det enkelte barn omkring alle de overgange børn oplever. I hverdagens overgange mellem dagtilbud og hjem, i opstarten på dagtilbudslivet, overgangen mellem dagpleje eller vuggestue til børnehave, også i det integrerede dagtilbud og endelig overgangen til tidlig fritidsordning, FFO og skole.

I **Furesø Kommune** benyttes der ved alle børns overgange et [overgangsskema](#). I dette skema uddyber forældre og pædagogiske medarbejdere de opmærksomheder, som det vil være væsentligt, at pædagogiske medarbejdere i det nye tilbud kender til for bedst muligt at støtte det enkelte barn i at anvende sine erfaringer og kompetencer i den nye pædagogiske kontekst. Overgangsskemaet er oversat til flere sprog.

Furesø Kommune har et fælles afsæt for overgangen fra børnehave til skole, der beskriver [principper og procedurer for den gode overgang](#), herunder en overgangskanon. Overgangskanonen skal sikre, at alle børn i Furesø får fælles erfaringer og oplevelser, de kan inddrage i de nye fællesskaber, som de træder ind i ved

overgangen fra børnehave til skole og FFO. Derudover indgår dagtilbud, FFO og skole lokale aftaler der understøtter børnene i overgangen og sikrer godt samarbejde mellem medarbejderne.

Dagtilbud skal inddrage forældrebestyrelsen omkring hvordan de kan medvirke til at skabe gode overgange fra hjem til dagtilbud, mellem dagtilbud og fra dagtilbud til FFO/skole.

Furesø Kommune har iværksat en prøvehandling hvor flere dagtilbud tager på hjemmebesøg i familier inden start i dagtilbud. Nogle steder sammen med sundhedsplejen.

Hvordan tilrettelægger vi vores pædagogiske læringsmiljø for de ældste børn, så det skaber sammenhæng til FFO og 0. klasse, herunder evt. lokale aftaler mellem dagtilbud og FFO-skole.

Det er vigtigt at vores storbørnsgruppe har en bred social erfaring, når de skal videre til det nye miljø. Derfor arbejder vi meget på sammenhold det sidste år, på at få rystet børnene sammen. Vi har fokus på at lære børnene at befinde sig i nye situationer, mens de er i trygge og kendte rammer.

Vi laver små legegrupper, med børn på tværs af kendte legerelationer. Den voksne viser vejen i starten, f.eks. med at danne grupperne, hjælpe dem til hvad de kan lege med og hvor de kan lege. Børnene bliver hurtigt fortrolige med hvordan reglerne er og begynder selv at komme med input.

Vi giver børnene udfordringer i det kendte miljø, skubber blidt og øver dem i de nye situationer. De begynder at få øje på nye måder at handle på, og tager ansvar for fællesskabet og lærer i det trygge miljø. Denne læring kan de bringe med videre i de nye fællesskaber, som de snart skal træde ind i. Vi lærer også børnene lege, hvor hele gruppen kan være med. Den voksne går foran, forklarer legen og er med de første par gange.

I vores storgruppe holder vi en festlig afslutning for at markere overgang til FFO.

Eksempel:

Karen på fem år siger: " Kan vi ikke lege alle mine kyllinger i dag?". Alle børn råber: "Jooov!". Karen fortsætter, henvendt til den voksne: "Og du skal ikke være med - vi kan godt selv!". Herefter går de i gang med at finde ud af hvem der skal være ræv og kyllingemor, og hvem der kan være det i næste runde.

Hvordan tilrettelægger vi vores pædagogiske læringsmiljø i overgange i øvrigt i dagtilbuddet.

Den første vigtige overgang, er fra hjemmet til dagtilbud. Hvis barnet begynder i vuggestue, følger medarbejderne en pædagogisk udarbejdet guide for den første tid. Vi tager naturligvis individuelle hensyn ift. barnets alder, udvikling og behov. Hvis barnet begynder i børnehaven tilrettelægges den første tid ud fra barnets tidligere erfaring med pasning enten i hjemmet eller andet dagtilbud.

Ved overgang fra vores vuggestue til børnehave, er der en grundig udarbejdet plan for bl.a. besøg i børnehaven og afsluttes den sidste dag i vuggestuen, med en festligt ceremoni.

Inddragelse af lokalsamfundet

I den pædagogiske læreplan skal dagtilbuddet overveje, hvordan lokalsamfundet i form af fx biblioteker, museer, idrætstilbud og -faciliteter, plejehjem, erhvervsliv mv. kan inddrages med henblik på at styrke dagtilbuddets pædagogiske læringsmiljø. Dagtilbud kan invitere ældre medborgere, skolebørn eller andre frivillige i lokalsamfundet, der ønsker at bidrage med en særlig viden eller interesse inden for eksempelvis natur, sport, musik, sundhed eller håndværk. (Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 29)

I [Furesø Kommune](#) er der mange muligheder for at inddrage lokalsamfundet, fx Skolelandbruget, Hjortøgaard, biblioteker, idrætsfaciliteter, legepladser, Musikskolen, plejehjem, museer og mange muligheder for at udnytte forskellige naturområder, skov, sø, landbrug til forskellige pædagogiske aktiviteter.

Dagtilbud skal inddrage forældrebestyrelsen omkring hvordan de kan medvirke til at bringe ressourcer i lokalområdet i spil.

Hvordan inddrager vi lokalsamfundet i arbejdet med at skabe pædagogiske læringsmiljøer for børn?

De fleste af vores børn bor i nærheden af børnehuset, så formålet med f.eks. ture ud af huset er, at børnene får fornemmelse for, hvad deres nærmiljø kan tilbyde af oplevelser.

Vi kan f.eks. gå eller cykle ved Søndersø, samle æbler og klatre i træer i æbleplantagen, tage til flyvestationen, se på dyrene ved de lokale græsningsarealer, eller tage på tur rundt i kvarteret. De ældste børn kommer også på besøg på Søndersøskolen, hvor de fleste børn skal gå i skole.

Vi benytter os af invitationer fra de lokale kulturtilbud, f.eks. Hjortøgård, biblioteket eller Mosegården og når der er julegudstjeneste tager de ældste børn i kirke.

Vi har samarbejde med Pedalartisten som er et tilbud for borgere med funktionsnedsættelser, som kommer og reparere vores ladcykler og stiller cykelbane op et par gange om året.

De seks læreplanstemaer

Til hvert af de seks læreplanstemaer er udarbejdet to overordnede mål. Den pædagogiske læreplan beskriver hvordan det pædagogiske læringsmiljø understøtter børn læring indenfor og på tværs af de seks læreplanstemaer.

Til hvert læreplanstema præsenterer vi eksempler på hvordan vores pædagogiske læringsmiljø dels understøtter de to mål til det enkelte tema, hvordan det relaterer sig til det pædagogiske grundlag og endelig hvordan det ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

Alsidig personlig udvikling

Alsidig personlig udvikling drejer sig om den stadige udvidelse af barnets erfaringsverden og deltagelsesmuligheder. Det forudsætter engagement, livsduelighed, gåpåmod, vedholdenhed og kompetencer til deltagelse. (Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 36-37)

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udfolder, udforsker og erfarer sig selv og hinanden på både kendte og nye måder og får tillid til egne potentialer. Dette skal ske på tværs af blandt andet alder, køn samt social og kulturel baggrund.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte samspil og tilknytning mellem børn og det pædagogiske personale og børn imellem. Det skal være præget af omsorg, tryghed og nysgerrighed, så alle børn udvikler engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse i fællesskaber. Dette gælder også i situationer, der kræver fordybelse, vedholdenhed og prioritering.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes alsidige personlige udvikling?

Vi er meget opmærksomme på, hvordan vi sprogligt støtter børnene i deres udvikling, f.eks. ved at opmuntre til at øve sig. Vi siger ikke: "Du kan godt!" men i stedet: "Du kan ikke *endnu*, men du øver dig og jeg hjælper når det er svært".

Eksempel fra vuggestuen:

Fire børn fra samme stue leger på gangen. Der er blevet bygget en motorisk forhindringsbane. Bl.a. kan børnene kravle igennem et ca. 2 m. langt stofrør.

Anna, Bo og Ditte kravler grinende gennem røret. Den voksne betragter dem på afstand. Kort efter flytter hun tættere på og kigger gennem røret efter Bo, der er på vej gennem røret. Den voksne lægger sig på knæ i den anden ende af røret og siger: "Hej Ditte, kom du ned til mig", hun smiler og rykker helt tæt hen til røret, så Ditte kan se hende i øjnene. Ditte tøver, kravler et enkelt skridt ind i røret men bakker hurtigt ud igen. "Du kiggede helt ind i røret. Vil du prøve igen?". Ditte ryster på hovedet. De andre børn fortsætter legen i røret og inviterer også Ditte til at være med, men hun leger videre ved siden af røret.

Senere på dagen henter den voksne røret ind på stuen. Bo og Anna vælger at genoptage formiddagens leg og kravler efter hinanden gennem røret. Efter lidt tid, siger den voksne: "Nu er det din tur, Ditte. Jeg tager imod dig". Ditte tøver men kravler så forsigtig gennem røret. Den voksne siger: "Du klarede det! Nu er det Annas tur". Ditte smiler og deltager herefter i legen.

Den voksne bemærker at Ditte ønsker at deltage, men ikke har modet til at kravle gennem røret. Hun vælger derfor at gentage legen med røret på stuen samme dag. Ditte finder modet ved at iagttage sine venner gentage legen igen og igen og med hjælp fra pædagogen og de trygge rammer på stuen.

Eksempel fra børnehaven:

Vi er i børnehaven på stuen med to voksne og ti børn. Børnene leger og på skift kommer de op til et bord, hvor de kan lege med tapetklister og garn. Børnene får forklæder på og skal dykke garn ned i tapet klisteret og derpå vikle det rundt om en ballon.

Simon er lidt skeptisk og mener ikke han skal dykke fingere ned i det klister. Sofie kigger også skeptisk og siger: " Det har jeg ikke prøvet før. Det tror jeg ikke jeg kan". Mathias sidder uroligt på sin plads og ved ikke helt hvad det er de voksne vil have ham til. "Jeg skal nok hjælpe dig" siger en voksen. Se jeg prøver først og så kan du prøve bagefter. Jeg lover at det klister kommer af, når du vasker hænder." Simon overvinder sin væmmelse og får dyppet fingrer i klisteret og opdager at det gik - han klarede det.

Bagefter vender den voksne sig mod Mathias lægger armen om ham og fortæller ham hvad han skal, samtidig med at hun gør det sammen med ham. Matias bliver helt opslugt af aktiviteten og sidder længe koncentreret og arbejder.

Den voksne fortæller Sofie, at det ikke gør noget hun aldrig har prøvet det før. Hun kan ikke gøre noget forkert og forsikre hende om at hun nok skal hjælpe hende. Sofie kan slet ikke stoppe da hun først er kommet i gang, hun udbrøder undervejs: " Og jeg troede inde i mit hoved at jeg slet ikke kunne".

Rammen er sat på en måde, så der er tid og rum til det enkelte barn. Der kommer tre børn op til bordet på skift. De voksne er under hele processen tæt på børnene og guider og vejleder dem, så de føler sig trygge. De voksne møder børnene hvor de er, og udfordre dem lidt. Det handler ikke kun om et produkt, men lige så meget om vejen derhen.

De voksne har ud fra faglige overvejelser, deres kendskab til børnene, måden at strukturere det hele på og arbejdsfordelingen mellem de voksne, skabt et pædagogisk læringsmiljø. Her foregår læring og udvikling for det enkelte barn. Børnene bruger deres sanser og tilegner sig viden og erfaring gennem deres egne aktive handlinger. De lærer alle tre noget forskelligt da de havde et forskelligt udgangspunkt.

Social udvikling

Udvikling af sociale handlemuligheder og deltagelsesformer foregår i sociale fællesskaber, hvor børnene kan opleve at høre til, og hvor de kan gøre sig erfaringer med selv at øve indflydelse og med at værdsætte forskellighed. Dagtilbud skal ikke kun bidrage til at udvikle børns selvstændighed og evne til medbestemmelse men også deres forståelse for, indlevelse i og solidarisk handlen i forhold til andre. Gennem relationer til andre udvikler børn empati og sociale relationer, læringsmiljøet skal derfor understøtte børns opbygning af relationer til andre børn, til det pædagogiske personale, til lokal- og nærmiljøet, til aktiviteter, ting, legetøj m.m. (Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 38-39 og Masteren til en styrket pædagogisk læreplan)

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn trives og indgår i sociale fællesskaber, og at alle børn udvikler empati og relationer.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte fællesskaber, hvor forskellighed ses som en ressource, og som bidrager til demokratisk dannelse.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes sociale udvikling?

Vi tilrettelægger vores hverdag og skaber rammer, hvor alle børn får mulighed for at danne venskaber og sociale relationer efter alder og udvikling. Vi deler f.eks. børnene efter alder, planlægger aktiviteter og leg efter interesser og tilrettelægger måltider og andre daglige rutiner, så de fremmer relationerne mellem børnene.

Eksempel fra vuggestuen:

Tre vuggestuebørn leger på stuen. Tobias sidder ved det lille bord i vores legekøkken. Han har dækket bord med en dyb tallerken, en pasta-ske og lidt forskellig legemad. Han er ret fordybet, men italesætter hele tiden hvad han gør: "Så vidru og majnæse". Alma går hen og kigger på og spørger; "være med?". "Ja", siger Tobias og finder mad frem til hende. "Vær'ko, Alma" siger han og giver hende lidt mad. Hun leger, at hun spiser det og de sidder og hyggesnakker. Børnene siger: "Umm, mager godt", "mere?". Silje går rundt på stuen klædt ud som Spiderman og leger med en gravko. Alma siger, da Silje nærmer sig: "Kom Silje, vær med?" Silje siger "Ja – gravko med?" Tobias siger, "ja, du sidde her". Han lægger mad ved den stol, hvor der er plads til hende. Legen fortsætter med hyggelig småsnak og fordeling af mad. De skiftes til at fiske mad op med gravkoen. Legen fortsætter længe.

Børnene kopierer den kultur, der er på stuen omkring måltidet, hvor der skabes en god stemning med dialog mellem børn og voksne.

Eksempel fra børnehaven:

Sofie leger med en bamse. Anne stiller sig ved siden af og iagttager hende, og tager derefter bamsen ud af hånden på hende. Sofie råber højt og begynder at græde. "Det er Sofies bamse - hun blev ked af, at du tog den", siger den voksne til Anne. "Du kan tage en af de andre bamser fra kassen, så kan I lege sammen". Sofie græder stadig. Anne rækker bamsen tilbage til Sofie, som i vrede kaster bamsen på jorden. Anne står lidt rådvild ved siden af, men løber så ud i garderoben og vender tilbage med Sofies sovebamse, som hun har hentet på Sofies plads. Hun rækker sovebamsen til Sofie, som krammer den og stopper med at græde. "Hvor var det sødt af dig, Anne! Det blev hun glad for", siger den voksne.

Anne erfarer at hun ikke nødvendigvis kan få det hun gerne vil, og at hendes handlinger påvirker andre. Hun øver sig i at finde handlemuligheder, som kan trøste Sofie. Den voksne sætter ord på de følelser Annes handlinger frembringer hos Sofie: "Det blev hun ked af/det blev hun glad for".

Kommunikation og sprog

Børns kommunikation og sprog tilegnes og udvikles i nære relationer med barnets forældre, i fællesskaber med andre børn og sammen med det pædagogiske personale. Læringsmiljøet skal understøtte børns kommunikative og sproglige interaktioner med det pædagogiske personale. De pædagogiske medarbejdere er sproglige rollemodeller for børnene, og børnene guides til at indgå i fællesskaber med andre børn.

(Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 40-41)

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udvikler sprog, der bidrager til, at børnene kan forstå sig selv, hinanden og deres omverden.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn opnår erfaringer med at kommunikere og sprogliggøre tanker, behov og ideer, som børnene kan anvende i sociale fællesskaber.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes kommunikation og sprog?

De sproglige læringsmiljøer i vuggestuen

I vuggestuen arbejder vi med fundamentet eller grundmuren for sproget. Her er børnenes lyst og glæde ved at kommunikere det vigtigste. Lysten til at kommunikere næres i samvær, nærvær og fælles opmærksomhed i rutiner og leg, i vores fælles dagligdag.

Vi øver turtagning når bolden ruller frem og tilbage mellem os, som ordene en dag vil rulle frem og tilbage mellem de lidt større børn, når det forhandles i leg på børnehavens legeplads.

Vi imiterer hinanden med adfærd, mimik, lyde og håndbevægelser og mødes i de glædesfyldte øjeblikke imellem os.

Vi er optaget af hvad som motiverer børnene og følger deres initiativ. Vi peger og bruger få konkrete ord og vi er nysgerrige sammen.

Vi støtter sprogforståelsen ved at tage udgangspunkt i hvad som giver mening for barnet og vi støtter genkendeligheden i vores fælles rutiner og leg.

De sproglige læringsmiljøer i børnehaven

Vi har fokus på samtalen i alle hverdagsrutinerne; når vi sidder og spiser i mindre grupper på stuerne, i garderoben, på legepladsen samt i de planlagte aktiviteter.

De voksne er opmærksomme på at være sproglige rollemodeller og sætte ord på så meget som muligt, forklare ord, bruge åbnende spørgsmål og vente på barnets svar og sprogligt at guide barnet i fællesskabet med andre børn, i det hele taget at udvide barnets ordforråd.

Vi er opmærksomme på, at bruge mindst 5 turtagninger i samtalen med børnene, dvs. barn og voksen skiftes til at byde ind i samtalen min. 5 gange hver og man venter på hinandens bidrag.

Bøger er tilgængelige for børnene. De voksne fortæller historier og læser højt – ofte dialogisk læsning - og børnene tager selv bøger ned som de kigger i. Vi bruger biblioteket til at finde alderssvarende litteratur til børnene over forskellige emner, højtider eller historier som børnene er særlig optagede af.

Vi er opmærksomme på særlige ord der skal forklares, vi hører børnenes forklaring og tanker og får en fælles snak. I starten af historien, peger vi i læseretningen af de læste ord for at give en forståelse af, at historien læses fra de skrevne ord i bogen og ikke fra billederne.

Vi arbejder med flere temaer årligt hvor nye ord indgår og kommer rundt om temaet ved at læse alderssvarende bøger, synge sange om emnet når vi holder samling og lave kreative aktiviteter omkring emnet, så børn og voksne får brugt de nye ord på mange forskellige måder og ved brug af forskellige sanser. På væggenes opslagstavle hænger plancher og billeder som relatere til det emne vi har i øjeblikket.

Alfabetet og tallene er tilgængelige enten på væggen eller på tegneunderlag og farver, blyanter og papir er tilgængeligt for børnene på stuerne.

Krop, sanser og bevægelse

Børn er i verden gennem kroppen, og når de støttes i at bruge, udfordre, eksperimentere, mærke og passe på kroppen – gennem ro og bevægelse – lægges grundlaget for fysisk og psykisk trivsel. Kroppen er et stort og sammensat sansesystem, som udgør fundamentet for erfaring, viden, følelsesmæssige og sociale processer, ligesom al kommunikation og relationsdannelse udgår fra kroppen. (Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 42)

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udforsker og eksperimenterer med mange forskellige måder at bruge kroppen på.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn oplever krops- og bevægelsesglæde både i ro og i aktivitet, så børnene bliver fortrolige med deres krop, herunder kropslige fornemmelser, kroppens funktioner, sanser og forskellige former for bevægelse.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø udviklingen af børnenes krop, sanser og bevægelse?

Alle stuer og vores fællesrum i kælderens, er indrettet så der er mulighed for at eksperimentere og udvikle kroppen og sanserne. Der er madrasser man kan hoppe, tumle og hvile på, og ribber man kan klatre højt op i. Der er evighedskarrusel som træner vestibulærsansen, der er mulighed for at bygge baner og huler med puder og tæpper. Vi leger med vand og tager fodbad. Vi bruger udearealerne – legeplads og nærområde – til at eksperimenterer med krop og sanser. F.eks. klatrer i træer, gå på ujævnt terræn, cykle, lytte til vinden og fuglene.

I køkkenet er der mulighed for, at hjælpe til og smage på forskellige råvarer, ælte dej, og få forskellige lugte- og smagsoplevelser.

Eksempel fra vuggestuen:

Mads og Lukas er på den lille legeplads i vuggestuen de står i sandkassen og putter sand i den sammen spand. Mads går lidt væk og begynder at gå balance på sandkassekanten. Han går forsigtigt og falder et par gange ned i sandkassen, men han kravler bare op igen. Lukas ser hvad Mads laver og går efter ham. Han har svært ved at blive på kanten. Han prøver flere gange. Den voksne spørger: "har du brug for en hånd, så du kan gå balance sammen med Mads?" Lukas tager imod hånden og sammen går de hele vejen rundt. Lukas giver slip på den voksnes hånd, kigger op og smiler. Den voksne: "ja, du må gerne prøve selv". Lukas går hen imod legehuset og Mads følger efter. De kanter sig bagved, mens de griner. Da de kommer rundt om legehuset sætter de begge i løb og tager en tur til.

Eksempel fra børnehaven:

Hver fredag har vi fællessamling i børnehaven for alle 3 stuer. Om vinteren er det i kælderen og om sommeren ude på boldbanen. Udover at sidde og synge har vi også bevægelsessangele: Åh Susanne, Jeg gik mig over sø og land, Boogie Woogie mf. Når vi er udenfor slutter vi af med fredagsrock, hvor der danses til børnenes musikønsker.

Børnene lærer også Bro-bro-brille, fælleslege mm som øver dem i regler, at blive fanget, at være den der fanger, hvordan man har helle osv.

Natur, udeliv og science

Naturoplevelser i barndommen har både en følelsesmæssig, en kropslig, en social og en kognitiv dimension. Naturen er et rum, hvor børn kan eksperimentere og gøre sig de første erfaringer med naturvidenskabelige tænke- og analysemåder. Men naturen er også grundlag for arbejdet med bæredygtighed og samspillet mellem menneske, samfund og natur. (Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 44 - 45)

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får konkrete erfaringer med naturen, som udvikler deres nysgerrighed og lyst til at udforske naturen, som giver børnene mulighed for at opleve menneskets forbundethed med naturen, og som giver børnene en begyndende forståelse for betydningen af en bæredygtig udvikling.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn aktivt observerer og undersøger naturfænomener i deres omverden, så børnene får erfaringer med at genkende og udtrykke sig om årsag, virkning og sammenhænge, herunder en begyndende matematisk opmærksomhed.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø, at børnene gør sig erfaringer med natur, udeliv og science?

Naturen er en del af hverdagen i både vuggestue og børnehave. Vi går tur ved Søndersø og i æbleplantagen og bringer oplevelserne med hjem i huset. Vi plukker bl.a. æbler, svampe, ramsløg og løgkarse. Vi forundres og eksperimenterer med det vi finder, eller bruger det i madlavningen.

Vi er så privilegerede, at vores egen legeplads i sig selv udgør en del af naturen og vi har masser af bevoksning: forskellige typer træer og buske og højbede med plads til blomster, grøntsager og urter. Vi har dyreliv på legepladsen, fra de små kryb til forskellige fugle og egern.

Alle vuggestuebørn kommer på en årlig bondegårdstur i forlængelse af temauger om dyr og natur.

Eksempel fra vuggestuen:

I vuggestuen arbejder vi med høsttema. Børn og voksne er gået tur til æbleplantagen for at plukke æbler. Børnene finder æbler på jorden. Amin siger: "Se, der er hul i", "Ja", siger den voksne "måske bor der en orm i æblet". "Ad!" siger Sille. "Ormene kan bare godt lide at spise æbler ligesom dig", svarer den voksne. "Jeg kan godt lide æbler", siger Martin.

"Vi skal bage boller af de æbler vi fandt i æbleplantagen", fortæller den voksne et par dage efter. Æblerne fordeles mellem børnene og de får en lille kniv hver. "Der er ikke hul i mit æble" siger Sille. Til eftermiddagsmad spiser hele vuggestuen de hjemmebagte boller.

Eksempel fra børnehaven:

I efterårets høsttema har vi beskæftiget os med æble på alle mulige måder. Vi startede med at plukke æbler i plantagen, som ligger lige uden for børnehuset. Nogen børn kravlede op i træerne, andre tog de æbler der lå på jorden og var med til at bære dem hjem. På stuerne lavede vi forskellige ting med æblerne. Vi smagte på dem, vi lavede most af dem og vi tørrede dem til æblechips. Børnene opdagede, at æblerne blev brune når de blev skåret ud og fik lov at ligge lidt. De fik selv øje på at deres æbler i madpakken også kunne være brune. "Mon æbler bliver mindre brune hvis vi dypper dem i noget?" – vi prøvede med eddike, sukker, salt og citron.

Kultur, æstetik og fællesskab

Kultur er en kunstnerisk, skabende kraft, der aktiverer børns sanser og følelser, ligesom det er kulturelle værdier, som børn tilegner sig i hverdagslivet. Gennem læringsmiljøer med fokus på kultur kan børn møde nye sider af sig selv, få mulighed for at udtrykke sig på mange forskellige måder og forstå deres omverden. (Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 46)

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn indgår i ligeværdige og forskellige former for fællesskaber, hvor de oplever egne og andres kulturelle baggrunde, normer, traditioner og værdier.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får mange forskellige kulturelle oplevelser, både som tilskuere og aktive deltagere, som stimulerer børnenes engagement, fantasi, kreativitet og nysgerrighed, og at børnene får erfaringer med at anvende forskellige materialer, redskaber og medier.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø, at børnene gør sig erfaringer med kultur, æstetik og fællesskab?

Kultur hos os er, at vi følger årets gang med de traditioner året byder på samt de lokale traditioner vi har i børnehuset, såsom bedsteforældredag, sommerfest, høsttema, og plant-spire-temaer.

Vi har også tradition for at give gaver til fødselsdage, når børnene har en nået en alder, hvor de både kan opleve glæden ved at fremstille en gave (f.eks. håndaftryk eller tegninger) og give gaven til en kammerat.

Vi er opmærksomme på kulturelle forskelle hos børnene, både i forhold til forskellige familiestrukturer og levevis samt etnicitet og sprog. Forskellighed er en del af den fælles forståelse.

Børnene er med til at være skabende i både planlagte og spontane aktiviteter f.eks. tegne, male, klippeklistre, konstruere og dekonstruere.

Som et nyt tiltag kommer alle børnehavebørn på en teatertur i 2023.

Eksempel fra vuggestuen:

Vores erfaring er, at vuggestuebørn skal have en lang forberedelse til fastelavnsfesten med udklædning og tøndeslagning. I vores samlingskuffert ligger en dukke, der hver dag bliver klædt ud som noget nyt, en lille tønne med et lille bat, masker og fastelavssange. Dukken klædes ud og så synger vi om det den er klædt ud som. Hver dag viser vi også børnene, hvordan de skal slå på tønden og fortæller, at der er rosiner i tønden til festen. De sidste dage op til fastelavn tager vi den rigtige tønne frem, som de har dekoreret og viser dem, hvordan de skal slå på den.

Når vi synger sangen om at tage maske på, skiftes børnene til at have en maske på. Til at begynde med, er der ikke rift om maskerne og til sidst vil de alle sammen gerne have en maske på. I god tid før fastelavnsfesten har børnene deres udklædningstøj med i vuggestuen. På den måde kan børnene vænne sig til at se hinanden i tøjet.

Til fastelavnsfesten møder børn og voksne udklædte op. Hvis der er børn, der ikke har mod på at være klædt ud, er det ok. Tønden hænger i midten. Vi sætter os i en cirkel, og synger "Kan du gætte hvem jeg er" om hvert barn. Herefter skiftes børnene til at slå på tønden, og når den går i stykker og rosinerne falder ud, spises og hygges der i fællesskab. Børnene må gerne have udklædningstøj med i et stykke tid efter fastelavn, så de stadig kan lege og klæde sig ud.

Eksempel fra børnehaven:

Når børnene har fødselsdag, har vi tradition for, at de laver gaver til hinanden. Til 3 og 4 års fødselsdagen er det et underlag, som børnene på stuen har været med til at dekorere samt et billede af fødselaren. Når de bliver 5 år, er det en bog med tegninger fra børnene på stuen. Vi synes, at det er vigtigt at børnene lærer glæden ved at give og modtage en gave og at de gør sig tanker om hvad de vil tegne til deres ven. Når gaven er åbnet, "læser" vi bogen sammen.

Evalueringsskulturer

Dagtilbudslederen har ansvar for at sikre en løbende pædagogisk dokumentation af sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Dokumentationen anvendes i løbende evalueringer, som led i en evalueringsskulturer, der udvikler og kvalificerer det pædagogiske læringsmiljø. Mindst hvert andet år evalueres den pædagogiske læreplan med henblik på at udvikle arbejdet. Evalueringen offentliggøres. (Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 50-51)

Sådan beskriver Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, opgaven omkring evaluering i dagtilbud. Der bliver slået fast, at den pædagogiske dokumentation skal bruges til at udvikle og kvalificere det pædagogiske læringsmiljø for derigennem, at øge børns trivsel, læring, udvikling og dannelse. Den løbende evaluering er et redskab for de pædagogiske medarbejdere og indgår i en evalueringsskulturer. Dagtilbuddets læreplan skal evalueres hvert 2. år og skal beskrive sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børns trivsel, læring, udvikling og dannelse.

Evaluering, kriterier og komplekse sammenhænge

Evaluering er et redskab der kan bidrage til at vurdere, udvikle og kvalificere pædagogisk praksis. At evaluere eller at vurdere et pædagogisk læringsmiljø kræver dialoger om hvad der er god kvalitet i læringsmiljøet og hvordan det gode pædagogiske læringsmiljø har betydning for børnene. Dialoger om kvalitet af pædagogisk praksis er vigtige og medvirker til, at gøre kriterier for evalueringer tydelige. Kvalitet forstået som hvad børnene skal have med sig og hvordan læringsmiljøet skal tilrettelægges, så det understøtter bedst muligt Disse dialoger foregår blandt de pædagogiske medarbejdere og involverer dagtilbuddets forældrebestyrelse. De pædagogiske medarbejdere tilrettelægger det pædagogiske læringsmiljø efter de antagelser de har om, på hvilke måder læringsmiljøet bidrager til børns trivsel, læring, udvikling og dannelse.

Dialoger om pædagogisk praksis skaber mulighed for refleksion og læring om egen praksis og mulighed for at justere denne. De pædagogiske medarbejdere vil opleve sådanne dialoger som meningsfulde måder at anvende evalueringer på.

Pædagogiske medarbejdere skal træffe mange vurderinger, beslutninger og handlinger i løbet af en dag. Mange handlinger sker hurtigt og baserer sig på de pædagogiske medarbejders professionelle dømmekraft; en erfaringsbaseret fornemmelse for hvad der sker og hvad der er vigtigst. I situationen kan der altid handles anderledes og refleksion over praksis er derfor central. I nuet er der sjældent tid og rum for refleksion, drøftelser og refleksion må ske efterfølgende og skal dokumenteres, fx noteres, for at kunne indgå i en senere systematisk evaluering og kunne give støtte til forandringer af handlinger og praksis. Pædagogisk praksis udfolder sig i komplekse processer, hvor både børn og voksne har intentioner med de handlinger og interaktioner der finder sted. I pædagogisk praksis er der ikke entydighed mellem indsats og resultat; konteksten og de konkrete menneskers handlinger og beslutninger har betydning for hvad der sker i samspillet. Evalueringer af pædagogisk praksis skal kunne rumme denne kompleksitet. Når man

evaluerer, sætter man særligt lys på en del af det pædagogiske læringsmiljø, velvidende at man ikke kan indfange alt det, børn oplever over hele dagen. De pædagogiske medarbejdere udvælger altså et særligt fokus for evalueringen af det pædagogiske læringsmiljø. Dette fokus beskrives i det didaktiske redskab, PEF, planlægning og evaluering i Furesø, se mere på nedenfor.

Evaluering; kultur, kompetence og kapacitet

Den styrkede pædagogiske læreplan fremhæver, at dagtilbudslederen er ansvarlig for at etablere en evalueringskultur i dagtilbuddet. En evalueringskultur forstår vi som en sammenhængende tilgang til evaluering og praksis, hvor evalueringer bidrager til udvikling af kvaliteten af den professionelle praksis. En evalueringskultur kræver at dagtilbuddet har udviklet evalueringskapaciteter.

Evalueringskapaciteter forstået som, at arbejde reflektivt med egen evalueringspraksis med henblik på, at blive bedre til at evaluere, til at anvende og omsætte evalueringer til et løft den pædagogiske kvalitet. Struktur og organisering af de pædagogiske medarbejders arbejde med didaktik; med planlægning, dokumentation og evaluering af pædagogisk praksis samt parathed og kompetence til sammen at reflektere over hinandens praksis og til at ændre denne, styrker en evalueringskultur. For at understøtte dagtilbuddenes arbejde med at opbygge en evalueringskultur anvender Furesø Kommune nogle fælles redskaber.

Fælles redskaber i Furesø Kommune

Furesø Kommunes dagtilbud anvender PEF som didaktisk redskab. Her planlægger, analyserer, udvikler, dokumenterer og evaluerer de pædagogiske medarbejdere igangværende pædagogiske forløb, rutinesituationer samt børnekulturen. PEF understøtter den løbende systematiske evaluering. Dokumentation der indgår i evalueringer, kan antage mange former: Interviews af børn, læringsfortællinger, fotos, børns tegninger, video, observationer, udstillinger, relations skemaer; barn-barn eller barn-voksen, logbøger eller skemaer til registrering.

Furesø Kommune understøtter arbejdet med den styrkede pædagogiske læreplan med Læringslaboratorier. I læringslaboratorierne mødes dagtilbudsledere og faglige fyrtårne som sammen udvikler, sparrer og henter ny inspiration og viden til det fortsatte arbejde med den pædagogiske læreplan. På læringslaboratorier sker videndeling, indhentning af ny viden og inspiration, planlægning af nye prøvehandlinger. Læringslaboratorierne veksler mellem debatter, sparring, reflektive teams og faglige input mv.

Til pædagogisk tilsyn er Furesø Kommune inspireret af KIDS, et redskab til Kvalitetsudvikling I Dagtilbud, KIDS ligger tæt op af det pædagogiske grundlag og de 12 mål der vedrører de 6 læreplanstemaer. KIDS anvendes af dagtilbud til inspiration til udvikling af kvaliteten af deres pædagogiske praksis. I de systematiske evalueringer kan dagtilbud med fordel hente inspiration i KIDS og i anbefalinger fra tilsyn.

Hverdagsevaluering, løbende systematisk evaluering og evaluering hvert 2. år

I Den styrkede læreplan er det beskrevet hvordan dagtilbud løbende skal evaluere på hvilke måder læringsmiljøet understøtter børns trivsel, læring, udvikling og dannelse samt at dagtilbuddets læreplan skal evalueres hvert 2. år.

Disse 3 niveauer søger vi koblet sammen, således at hverdagsevalueringer giver input til den løbende systematiske evaluering, der har PEF som omdrejningspunkt og endelig den evaluering af dagtilbuddets pædagogiske læreplan der finder sted hvert 2. år.

Tre niveauer af evalueringer, der bidrager og kvalificerer hinanden, indgår i arbejdet med læreplanen.

Hverdagsevalueringer

Hverdagsevalueringer er de uformelle og spontane refleksioner om evaluering som de pædagogiske medarbejdere gør sig, når de holder pause, har sovetime eller er på vej hjem fra arbejde. Disse evalueringer rummer vigtige observationer og refleksioner og kan bidrage til de løbende systematiske evalueringer af pædagogiske forløb og af det pædagogiske læringsmiljø. For at fastholde hverdagsevalueringerne gør de pædagogiske medarbejdere noter ud fra spørgsmål på trykte post-it's:

• Hvad forløb godt?• Hvad blev jeg opmærksom på?• Hvilke intentioner havde børn/voksne?• Hvad fik børn/voksne ud af forløbet?

Løbende og systematiske evalueringer

Noter fra hverdagsevalueringer indgår i de løbende og systematiske evalueringer som PEF understøtter. Rammer og struktur for de systematiske evalueringer skaber dagtilbudslederen lokalt. De systematiske evalueringer finder sted på møder hvor relevante pædagogiske medarbejdere deltager. PEF er rammen for indsamling af data og pædagogisk dokumentation og kobler hverdagsevalueringer med løbende systematiske evalueringer.

PEF rummer en spørgeguide der understøtter analysen af praksis:

- Børns udbytte ifht. beskrevne mål og det pædagogiske grundlag
- Børns oplevelser og børns perspektiv
- Hvad viser forløbet om vores refleksioner om valg af indsatser?

- Hvad viser evalueringen af nyt, overraskende og spændende?
- Hvad har vi voksne lært?
- Hvad vil vi vide mere om?
- Hvad tager vi med til næste forløb?

Dagtilbudslederen understøtter at den systematiske evaluering anvender dialogmetoder der bringer flere perspektiver frem og som fremmer udvikling af nye forståelser og ideer.

I processen med løbende og systematiske evalueringer kan dagtilbud arbejde med flere lyttepositioner. Udpegede pædagogiske medarbejdere holder særligt øje for:

- Børneperspektiv i forløbene
- Guldkorn der rummer vigtig viden og læring
- Det der er vigtigt at formidle og dele viden omkring
- Hvilke begrænsninger eller udgrænsninger børnene møder i forløbet

De opmærksomheder som medarbejderne fra forskellige lyttepositioner får, indgår i dialogerne.

Evaluering af læreplanen hvert 2. år

Dagtilbudsloven fremhæver: at lederen af dagtilbuddet er ansvarlig for at sikre en løbende pædagogisk dokumentation af sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Den pædagogiske dokumentation skal indgå i evalueringen af den pædagogiske læreplan hvert 2. år.

PEF samt anden pædagogisk dokumentation udgør det materiale som evalueringen foretages ud fra. Anbefalinger fra tilsynsrapporter medtænkes i evalueringen.

Processen for evalueringen er at dagtilbudsleder og medarbejdere, faglige fyrtårne laver oplæg til evalueringen og opfølgningen på arbejdet med den pædagogiske læreplan. Derefter inddrages den samlede medarbejdergruppe der kommer med input og siden skal forældrebestyrelsen inddrages i en drøftelse og har mulighed for at komme med input og forslag. Dagtilbudsleder har det endelige ansvar for den pædagogiske læreplan.

Evalueringen hvert 2. år tager form af en metaevaluering. En sammenfatning og en analyse af evalueringer fra PEF som er udarbejdet i perioden samt evt. anden pædagogisk dokumentation.

Fra disse PEF hentes informationer fra rubrikkerne:

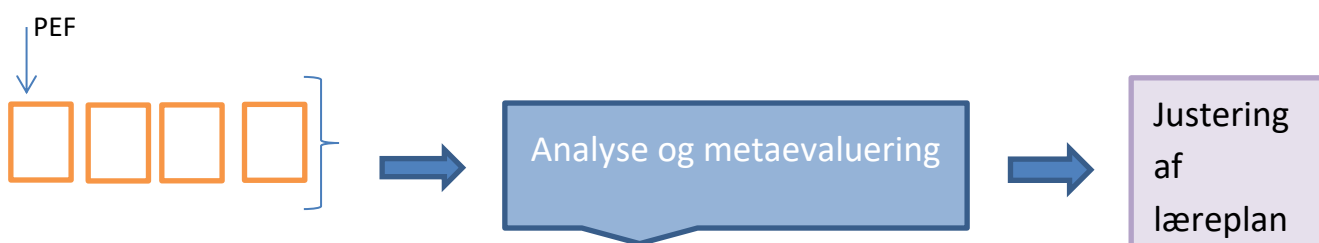
- Refleksion 1
- Børns oplevelser og børns perspektiv
- Refleksion 2
- Hvad tager vi med os

Der kigges på temaer der går på tværs: sammenhænge, tegn og mønstre eller noget der ikke er medtaget.

Vigtige spørgsmål er:

- Hvilken ny læring, erkendelse er gjort, hvor er der noget dagtilbuddet skal arbejde videre med
- Får I realiseret det pædagogiske grundlag tilstrækkeligt?
- Er jeres mål gode at evaluere på, er der forskel på mål for børn i vuggestue og børnehave?
- Har I fundet gode måder at få øje for børnenes perspektiver på?
- Er der et pædagogisk tema I har brug for at indhente mere viden omkring?
- Hvor er der noget i jeres pædagogiske læreplan I vil justere, fx korte retningsgivende refleksioner eller eksempler der bedre beskriver den pædagogiske praksis I tilbyder børnene

Oversigt over evalueringen hvert 2. år:

Hvordan vil vi sikre at hverdagevalueringer tilfører vigtig viden til de løbende og systematiske evalueringer, af sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og så børnenes udbytte?

Hvordan udvikler vi evalueringskapaciteter, hvor har vi særligt behov? Og hvordan skaber vi en evalueringskultur, som udvikler og kvalificerer vores pædagogiske læringsmiljø?

Vores evalueringspraksis

Vi bruger vores møder - stuemøder, afdelingsmøder, pædagogmøder og personalemøder til drøftelser og evalueringer.

Vi har derudover en tradition for, så ofte som muligt, at reflekterer over vores pædagogiske arbejde og organisering. Det sker i uformelle fora, f.eks. i en pause, på legepladsen, i køkkenet eller i voksengarderoben.

Vi evaluerer på flere måder. Det kan f.eks. være efter at have afsluttet et tema, hvor vi med udgangspunkt i observationer af børnene, taler om hvilke mål vi nåede og hvordan vi kan forbedre vores praksis næste gang.

På P-møderne har vi drøftelser i hele personalegruppen eller i mindre grupper – f.eks. opdelt efter stue, vuggestue og børnehave hver for sig, eller mindre blandede grupper.

Vi bruger stuemødemapper som indeholder en planlægnings- og evalueringsdel som skal bruges ugentligt samt fælles PEF processer på p-møderne.

Hvordan evaluerer vi arbejdet med den pædagogiske læreplan, som skal foretages mindst hvert andet år?

Vi vælger to pædagogiske emner vi arbejder med hvert år og som vi gennemarbejder i PEF. Disse vil indgå i den næste, reviderede pædagogiske læreplan.

Det er de Faglige Fyrtårne der tilrettelægger drøftelserne og evalueringerne i personalegruppen og sammen med dagtilbudsleder, på baggrund personalets mundtlige og skriftlige bidrag, udarbejder den reviderede læreplan.

Forældrebestyrelsen inddrages ved en gennemgang og drøftelse af læreplanen, med særligt fokus på PEF/evalueringerne og det der er nyt i læreplanen.

Links:

Furesø Kommunes Børne- og Ungepolitik: [Børne- og ungepolitik](#)

Fortsat fremgang for Furesø, Byrådet mål for 2019 – 2020: [Fortsat fremgang](#) Vision 2030: [Vision 2030](#)

Fælles læringssyn 0 – 18 år: [Det fælles læringssyn](#)

Oplæg om dannelseperspektiv til dannelsesrejsen, under udarbejdelse

Styrket pædagogisk læreplan, rammer og indhold, [EMU: Den styrkede pædagogiske læreplan](#)

FN's børnekonvention: [Unicef, børnekonventionen](#)

Dagtilbudsloven: [Dagtilbudsloven](#)